

ТЕХНОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПТНЗ

Анотація. У статті висвітлено застосування педагогічних технологій при проектуванні інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів. Акцентовано увагу на таких педагогічних підходах як, системний, особистісно-орієнтований, модульно-компетентнісний, суб'єктно-діяльнісний, метапредметний і професійно-орієнтований. Показано що використання ІОС у навчальному закладі відкриває значні можливості для використання інноваційних підходів в освіті; забезпечує неперервне підвищення фахової майстерності; вирівнює умови для усіх, забезпечуючи рівний доступ до навчальних матеріалів за рахунок систематичного застосування ІКТ для формування базових професійних компетенцій майбутнього кваліфікованого робітника як складової його професійної підготовки.

Ключові слова: *інформаційно-освітнє середовище, педагогічний процес, інформаційні ресурси.*

Аннотация. В статье освещено применение педагогических технологий при проектировании информационно-образовательной среды профессионально-технических учебных заведений. Акцентируется внимание на таких педагогических подходах как, системный, личностно-ориентированный, модульно-компетентностный, субъектно-деятельностный, метапредметный и профессионально-ориентированный. Показано что использование ИОС в учебном заведении открывает значительные возможности для использования инновационных подходов в образовании; обеспечивает непрерывное повышение профессионального мастерства; выравнивает условия для всех, обеспечивая равный доступ к учебным материалам за счет систематического применения ИКТ для формирования базовых профессиональных компетенций будущего квалифицированного рабочего как составляющей его профессиональной подготовки.

Ключевые слова: *информационно-образовательная среда, педагогический процесс, информационные ресурсы.*

Abstract. The article describes the application of pedagogical technologies in the design of information and educational environment of vocational schools. The emphasis is on such pedagogical approaches as, systemic, personally-oriented, modular-competent, subjective-activity, meta-object, and professionally-oriented. It is shown that the use of IEC in an educational institution offers significant opportunities for the use of innovative approaches in education; ensures continuous professional development; Aligns the conditions for all by providing equal access to educational materials at the expense of the systematic use of ICTs to form the basic professional competences of the future skilled worker as part of his professional training.

Key words: *informational and educational environment, pedagogical process, information resources.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Оновлення, модернізації потребують усі складові вітчизняної освіти, зокрема професійно-технічної. У зв'язку з цим нині особливої актуальності набуває проблема управління

формуванням якості трудового потенціалу, основними векторами діяльності якого є: визначення напрямків розвитку професійної освіти з метою задоволення потреб народного господарства у працівниках певних професій та кваліфікації, що відповідають вимогам структурних змін в економіці та технічному рівню виробництва; організація підготовки працівників за новими перспективними професіями тощо.

Кваліфікований робітник нової формації має бути професійно готовим створювати вироби, технологія виробництва яких вимагає творчого пошуку, самостійного вибору оптимального варіанту виконання. Подальший розвиток професійно-технічної освіти України неможливий без зміни самої системи професійної підготовки – дидактичної категорії, що передбачає єдність змісту, методів, форм та засобів навчання, визначає структуру і послідовність оволодіння учнями необхідними професійними знаннями, уміннями, навичками за певними видами робіт, професією чи спеціальністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми педагогічних підходів у навчанні розглядалися в працях Е. Берна, І. Беха, П. Блонського, О. Бондаревської, О. Глузмана, С. Гончаренка, В. Давидова, В. Дашковського, У. Джеймса, Е. Еріксона, І. Зязюна, В. Кагана, О. Киричук, В. Кременя, В. Лугового, В. Лутая, А. Маслоу, Я. Рахпевської, К. Роджерса, О. Савченко, В. Серікової, В. Сухомлинського, А. Фурмана, В. Ягупова, І. Якиманської та багатьох інших науковців.

Мета статті – проаналізувати використання педагогічних підходів у проектуванні інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суттєвою ознакою сучасних інноваційних процесів у сфері навчання і виховання є їх технологізація – неухильне дотримання змісту і послідовності етапів впровадження нововведень.

Існують різні визначення поняття “педагогічна технологія” зокрема. *Педагогічна технологія* – це така побудова діяльності педагога, де всі дії, які

входять до неї, мають певну послідовність і цілісність, а виконання передбачає досягнення необхідного результату та має характер що можна прогнозувати.

У «Глосарії термінів з технологій освіти» (Париж, ЮНЕСКО) це поняття сформульовано як системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання та засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, завдання якого - оптимізація форм освіти.

Підходи які використовуються у навчальній діяльності педагогічними працівниками при проектуванні інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів (ІОС ПТНЗ) це:

- системний;
- особистісно-орієнтований;
- модульно-компетентнісний;
- суб'єктно-діяльнісний;
- метапредметний;
- професійно-орієнтований.

Відповідно теорії системного підходу в навчанні першою і необхідною умовою системно-структурного підходу є вимога розглядати предмети і явища дійсності не як незмінні і нерозчленовані, а як системи, що представляють структурне об'єднання первинних елементів в єдине ціле. Одним з основних принципів такого підходу є розгляд системи з погляду її внутрішньої будови і цілісності. При цьому кожна система аналізується як частина деякої більшої системи, тобто середовища, в яке вона вписана і функціонує.

Особистісно-орієнтоване навчання – це таке навчання, яке на перше місце ставить самобутність учня, його самоцінність, суб'єктивність процесу навчання.

Мета особистісно-орієнтованої освіти полягає в тому, щоб «закласти в учневі механізми самореалізації, саморозвитку, адаптації, саморегуляції, самозахисту, самовиховання та інші, необхідні для становлення самобутнього особистісного образу».

Зміст особистісно-орієнтованої освіти покликане допомогти учневі у вибудовуванні власної особистості, визначенні власної особистісної позиції в

житті: вибрати значимі для себе цінності, оволодіти певною системою знань, виявити коло цікавлять наукових і життєвих проблем, освоїти способи їх вирішення.

Компетентнісний підхід, який використано при проектуванні інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів (ІОС ПТГЗ) спрямований на досягнення освітніх результатів, є продуктивною, визнаною у світовому просторі освітньою концепцією, а компетентність – новою одиницею виміру підготовленості випускника професійно-технічного навчального закладу, де увага акцентується на результатах навчання, на вміннях і здатностях особистості діяти в різних нестандартних ситуаціях, навичках творчо застосовуючи набуті професійні знання в динамічних умовах сучасного соціуму. З позицій компетентнісного підходу основним безпосереднім результатом освітньої діяльності професійно-технічного навчального закладу є цілеспрямоване формування професійної компетентності майбутнього кваліфікованого робітника.

Професійне модульне навчання – це гнучка технологія організації професійної підготовки, перепідготовки чи підвищення кваліфікації працівників, що ґрунтується на індивідуальному діяльнісному підході до засвоєння модулів трудових навичок.

Навчання здійснюється за допомогою пакета модульних навчальних матеріалів і навчально-методичної документації (перелік навчальних елементів, тести проміжного контролю, вихідний кваліфікаційний тест, опис роботи, зведена відомість модульних блоків, аналіз модульних блоків, довідкові таблиці, комплект навчальних елементів, інструктивний матеріал для учнів, рекомендації педагогічним працівникам).

Технологія модульного навчання при підготовці кваліфікованих робітників при проектування інформаційно-освітнього середовища ПТГЗ передбачає: поділ змісту навчального матеріалу на навчальні модулі; побудова модулів на основі об'єднання змісту тем декількох предметів; різнорівневий підхід до організації і оцінювання результатів навчальної діяльності учнів;

розширення спектру методів організаційних форм, технологій навчання; формування відповідальності, ініціативи і самостійності учнів на основі диференціації й індивідуалізації навчання; орієнтація навчального процесу на досягнення практичних освітніх результатів, пошуково-творчі рівні самостійної навчально-професійної діяльності учнів; розроблення і застосування системи різнорівневих професійно-орієнтованих завдань, що підвищують рівень практичної значущості і дієвості знань майбутніх кваліфікованих робітників.

Модульно-компетентнісний підхід у навчанні, який використано при проектуванні ІОС ПТНЗ надає учневі широку можливість навчатися на робочому місці або в ситуації, що імітує трудове середовище. Таке навчання дозволяє йому адаптуватися до професійної діяльності у всьому її різноманітті та актуалізувати на практиці професійну компетентність. Навчання, орієнтоване на майбутні посадові компетенції випускника, найбільш ефективно реалізується у формі модульних програм, причому основний принцип навчання орієнтований на результати, необхідні для сфери професійної діяльності.

Модульно-компетентнісний підхід дозволяє здійснювати інтеграцію теоретичного і практичного навчання, стимулює переосмислення місця і ролі теоретичних знань у процесі освоєння практичних компонентів професійної компетентності майбутнього кваліфікованого робітника.

Перевага модульних програм які використовуються в ІОС ПТНЗ, заснованих на професійної компетентності, полягає в тому, що їх гнучкість дозволяє поновлювати або замінювати окремі конкретні модулі при зміні вимог до фахівця, тим самим забезпечувати якість підготовки фахівців на конкурентоспроможному рівні, дає можливість індивідуалізувати навчання шляхом комбінування модулів. Перевага цих програм полягає в тому, що завдання програм навчання відповідають актуальним потребам роботодавців, сприяють цілеспрямованій підготовці учнів до професійної діяльності в конкретній галузі.

Отже, модульно-компетентнісний підхід у професійно-технічній освіті суттєво відрізняється від традиційного підходу і являє собою модель організації

навчального процесу, в якості мети навчання в якій виступає учень – майбутній суб'єкт професійної діяльності, а як засіб її досягнення – модульне побудова структури і змісту професійного навчання.

Підхід до учня як до об'єкта, а не суб'єкта навчання призвів до його відчуження від процесу навчання. У результаті навчання втратило для нього свій первісний зміст. Знання виявилися зовнішніми стосовно його реального життя. Суб'єктно-діяльнісний підхід, який був використаний при проектуванні ІОС ПТНЗ, дозволяє перебороти таке відчуження, направити навчальний процес на особистість учня, створити максимально сприятливі умови для розвитку і розкриття його здібностей.

Метапредметний підхід при проектуванні ІОС ПТНЗ спрямований на перехід від існуючої практики дроблення знань на предмети до цілісного образного сприйняття світу, до метадіяльності. Процес навчання розуміється не тільки як засвоєння системи знань, умінь і навичок, що складають інструментальну основу компетенцій учня, а й як процес розвитку особистості, набуття духовно-морального і соціального досвіду.

Практика підготовки майбутніх кваліфікованих робітників показує, що професійна спрямованість навчально-пізнавальної діяльності є тим важелем, спираючись на який можна підвищити в значній мірі мотивацію навчання, покращити фахові знання та уміння, а також якість професійної підготовки.

В процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників має певним чином відобразитись моделювання реальної професійної діяльності, що якнайкращим чином можливо реалізувати використовуючи ІОС ПТНЗ. Такі форми навчання, як професійно-ділові та рольові ігри, уроки з аналізом та моделюванням типових і нетипових виробничих ситуацій, навчальні творчі проекти які сьогодні виходять на передній план, оскільки дають можливість більш плідно та ефективно підготувати майбутніх фахівців до майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Отже, використання ІОС у навчальному закладі відкриває значні можливості для використання інноваційних підходів в освіті; забезпечує

збереження кадрового потенціалу, неперервне підвищення фахової майстерності; вирівнює умови для усіх, забезпечуючи рівний доступ до навчальних матеріалів за рахунок систематичного застосування ІКТ для формування базових професійних компетенцій майбутнього кваліфікованого робітника як складової його професійної підготовки.

Література:

1. Биков В. Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти / В. Ю. Биков // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – 2010. – №. 9. – С. 9-15
2. Глосарій термінів з технології освіти. Париж.: ЮНЕСКО [Електронний ресурс], – 1989. – 44 с. – Режим доступу: <http://glossary.uis.unesco.org/glossary/map/terms/176> – 5.03. 2012 р. – Загол. з екрану.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник [Текст] / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997 - 206 с.
4. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховному процесі / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2002. – 116 с.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2004. – 352 с.
6. Зайченко І.В. Педагогіка: Навчальний посібник / І.В. Зайченко. – К.: Освіта України, КНТ, 2008. – 528 с.
7. Інформаційне освітнє середовище навчального закладу: [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://chito.in.ua/pars_docs/refs/8/7481/7481.pdf.
8. Липська Л.В. Формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у системі професійно-технічної освіти з використанням інформаційно-освітнього середовища / Л.В. Липська // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Професійна педагогіка : зб. наук. праць : Вип. 12 / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України ; [Ред. кол.: В. О. Радкевич (голова) та ін.]. – К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2016. – 141 с. – С. 79-84.

9. Якиманська І. С. Особистісно орієнтоване навчання в сучасній школі / І. С. Якиманська. – Москва : Вересень, 1996. – 96с.